

338.24: 338.48

Маркіна І.А.

д.е.н., професор,

завідувач кафедри менеджменту і адміністрування,

Черниш І.В.

к.е.н., доцент.

доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АНТИКРИЗОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

У статті обґрунтовано сутність формування антикризової політики держави у туристичній галузі на концептуальній основі, розроблено схему концепту антикризової політики держави у туристичній галузі, надано рекомендації щодо застосування досвіду конкретних країн для вирішення антикризових проблем у галузі, визначено концептуальні положення щодо проведення антикризової державної політики у галузі, розроблено структурно-логічну схему концепції антикризової політики держави у туристичній галузі України.

Ключові слова: антикризова державна політика, концепт, концепція, концептуальне положення, криза, принцип, структура концепції, туристична галузь.

Постановка проблеми. Проблеми розвитку туристичної галузі в Україні, а також кризові явища, що виникають у ній на сучасному етапі, зумовлюють необхідність розробки концептуальних засад антикризової державної політики. Перше за все, в цих умовах невиправданою є відбудова державної політики на ліберальних суто ринкових засадах. Ступінь втручання держави у регулювання процесів у галузі має бути підвищеною. Формування концептуальних засад

антикризової державної політики повинно відбуватися на основі кейнсіанської теорії державного регулювання шляхом жорсткого державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. З метою усунення існуючих суперечностей між розвитком туризму, з одного боку, та його організацією, управлінням і плануванням, з іншого, концепція антикризової державної політики у туристичній галузі повинна бути взаємоузгодженою з концепціями державної регіональної політики. Головними інструментами цієї концепції мають бути: державне регулювання та державне управління, функціональне призначення яких передбачає використання форм і методів, адекватних проблемам розвитку галузі та стратегічним напрямкам її розвитку через ліквідацію кризових явищ.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень українських вчених-економістів, які займаються пошуком шляхів виведення туристичної галузі з кризового стану, на державному, регіональному та локальному рівнях національної економіки, слід виділити наступних: Дехтяр Н.А., Кифяк В.Ф., Кравчук І.В., Чечель А.О., Чкан А.С., Щербань І.О. та Явкін В.Г. – (аналізують особливості впровадження механізмів управління галуззю та регулювання процесів на державному рівні); Музиченко-Козловська О.В. та Свірідова Н.Д. – (вивчають шляхи вирішення проблем розвитку туристичної галузі в регіонах); Дворник М.А. та Ткаченко Т.І. – розглядають шляхи вдосконалення контролю за діяльністю суб'єктів господарської діяльності у галузі та створення умов для їх розвитку.

Разом з цим у наукових дослідженнях не враховано всі складові антикризової державної політики, що повинні визначати її концептуальній базис.

Формування цілей статті. Метою статті є: обґрунтування сутності формування антикризової політики держави у туристичній галузі на концептуальній основі, розробити схему концепту антикризової політики держави у туристичній галузі, рекомендації щодо застосування досвіду конкретних країн для вирішення кризових проблем у галузі, визначити

концептуальні положення щодо проведення антикризової державної політики у галузі, розробити структурно-логічну схему концепції антикризової політики держави у туристичній галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу. Визначення концептуальних засад антикризової політики держави у туристичній галузі зорієнтовано не тільки на ліквідацію наслідків кризи, що, як де-факто, охопила всі сфери галузі, але й на попередження виникнення кризових явищ у ній в майбутньому.

Сприймаючи концепт в якості поняття [12], вважаємо, що у концепті антикризової політики держави у туристичній галузі повинні бути закладеними головні та значущі думки, що не мають заперечень відносно пошуку шляхів вирішення безпелеяційних ознак кризи у галузі; якщо цей концепт сприймати в якості плану, то у ньому повинні бути відображеними терміни та заходи (послідовні дії) щодо подолання кризи; за умови сприйняття концепту в якості головної ідеї, у ньому повинні бути встановлені докорінні причини виникнення кризи у галузі за всіма сферами У той же час, поза обґрунтування концепту (з теоретичної точки зору) не можливо розробити практичний рамковий документ подолання кризових явищ у туристичній галузі – концепцію.

Для розробки практичної концепції необхідно обґрунтувати науковий базис антикризової політики держави у туристичній галузі у вигляді концепту. Зміст цього наукового базису (або сутність самого поняття – основної ідеї формування антикризової політики держави у туристичній галузі) зводиться до наступного:

1) з метою проведення антикризової політики держави у туристичній галузі суб'єкт управління, в особі державних інституцій (органів виконавчої влади), використовує головний інструмент – механізм антикризової державної політики;

2) проведення антикризової політики держави у туристичній галузі спирається на дотримання антикризових принципів управління та регулювання;

3) на основі принципів антикризового державного регулювання відбираються форми та відповідні їм методи для усунення протиріч між

сферами галузі, виконання плану дій за термінами та заходами, реалізації тактичних, оперативних і стратегічних цілей подолання кризи та, відповідно, досягнення стратегічної мети проведення антикризової політики держави у туристичній галузі;

4) проведення антикризової політики держави у туристичній галузі не можливе поза реалізацією функцій антикризової державної політики. Їх перелік і сутність розкриті на рис. 1. Втілення цих функцій суб'єктом управління свідчить про стан виконання запланованих заходів та якість вирішення тактичних, оперативних і стратегічних цілей для виведення з кризи туристичної галузі загалом, та, зокрема – ліквідації кризових явищ у кожній сфері, що її формують, впливають на неї та забезпечують її розвиток.

Проведене дослідження та отримані наукові результати дозволяють надати концептуальну схему антикризової політики держави у туристичній галузі (рис. 1), використання якої дозволяє розробити конструкцію (або зміст) основних положень, які повинні бути врахованими при розробці відповідної концепції антикризової державної політики, що має практичне значення для подолання кризи та розвитку галузі в Україні.

Розкритий зміст базису антикризової політики держави у туристичній галузі на основі обґрунтованого концепту надає можливість виробити суб'єкту управління обов'язковий алгоритм дій щодо подолання і (або) попередження кризи, а також визначити домінанти дій за сферами та формами і методами, що застосовуються, залежно від стану та етапу кризи. Для цього у рамках практичної концепції передбачається проведення моніторингу проблем розвитку галузі, виявлення протиріч у розвитку та діагностика кризових явищ у ній.

У той же час для України на сучасному етапі прояву кризових явищ у туристичній галузі доцільно використовувати досвід країн, які застосовують кейнсіанську модель управління, та проводять жорстку державну політику у галузі, що зумовлює вибір домінуючих форм і методів. Це – Франція, Італія, Японія, Великобританія, Туреччина, Російська Федерація.

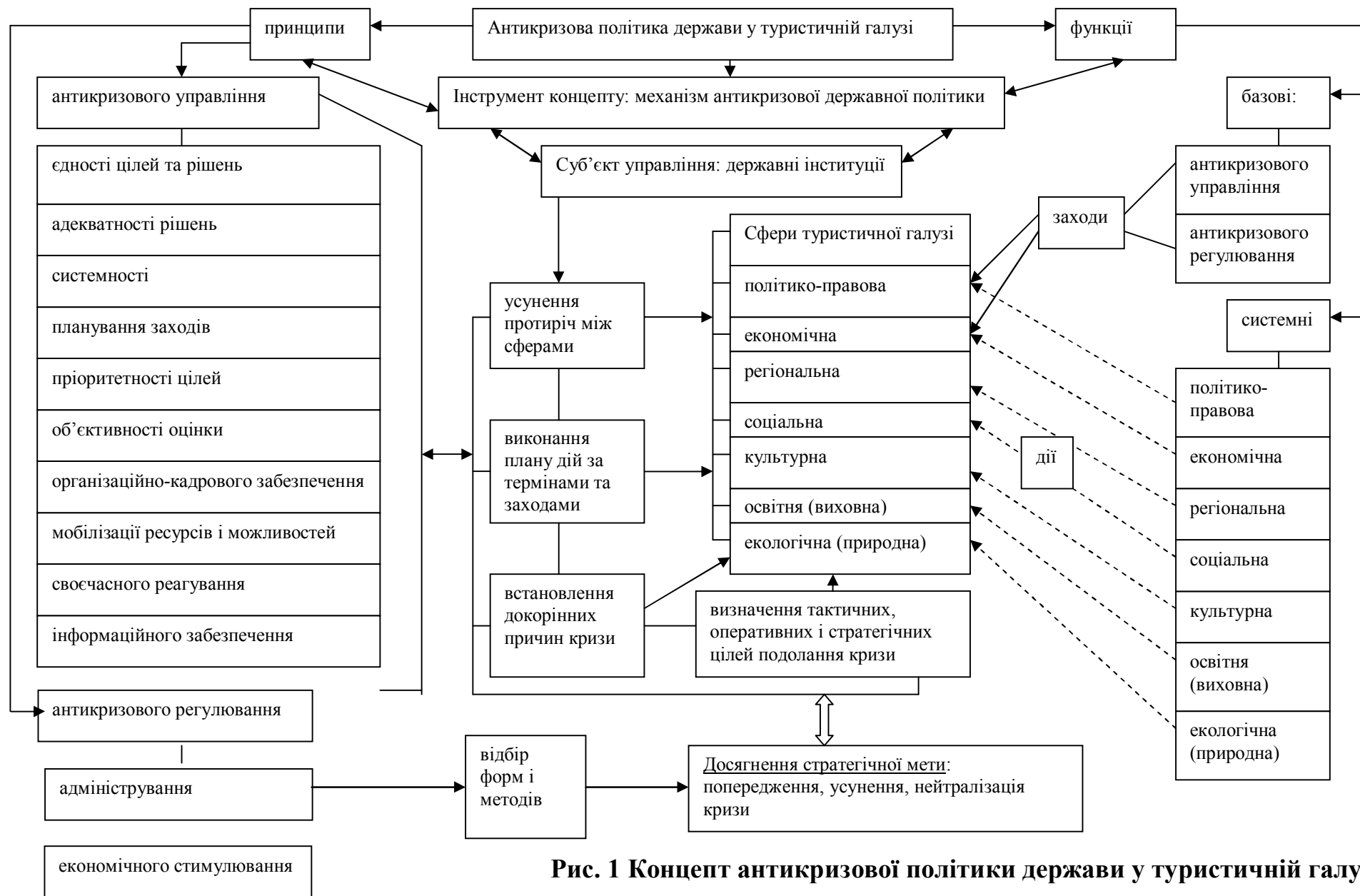

Рис. 1 Концепт антикризової політики держави у туристичній галузі

Це також є одним із принципових положень формування базису антикризової політики держави у туристичній галузі в Україні при дотриманні принципу антикризового державного регулювання та відборі форм і методів задля попередження, усунення та нейтралізації кризи як стратегічної мети самого концепту.

Не менш важливими концептуальними положеннями є два наступні:

по-перше, це вибір домінант у відборі стратегічних пріоритетів в умовах кризи, що відповідає принципу «пріоритетність цілей» в антикризовому державному управлінні, а також передбачає відбір найбільш ефективної моделі державної політики з урахуванням аналізу існуючих у міжнародній практиці, зокрема тих, що застосовуються у перелічених країнах із жорсткою (кейнсіанською) державною політикою;

по-друге, це зміщення акцентів при визначенні національних пріоритетів на регіональний рівень – узгодженість інтересів між центральними та регіональними органами виконавчої влади у вирішенні проблем кризи у туристичних регіонах, усунення суперечностей у сфері міжбюджетних відносин і перерозподілу видатків Державного бюджету між регіонами, підвищення відповідальності суб'єктів управління на регіональному рівні за результат досягнення стратегічної мети, проведення тактичних, оперативних і стратегічних дій у процесі реалізації концепції антикризової державної політики у туристичній галузі.

Отже, на основі проведеного дослідження можна дійти висновку про те, що концепт антикризової політики держави у туристичній галузі є науковим базисом її формування, з теоретичної точки зору, а з практичної – визначає необхідні послідовні дії для розробки та реалізації на національному рівні відповідної концепції, що має прикладне значення, та є інструментом використання у практичній діяльності суб'єктом управління. Обґрунтування концепту надає можливість визначити структуру самої практичної концепції антикризової політики держави у вигляді структурно-логічної схеми

проведення необхідних заходів і виконання дій суб'єктом управління за етапами (рис. 2).

Рис. 2. Структурно-логічна схема концепції антикризової політики держави у туристичній галузі в Україні

Висновки. Очевидно, що структурно-логічна схема концепції антикризової політики держави у туристичній галузі в Україні спирається на використання наукового базису, що закладено у концепті. Виходячи з цього, недоцільно вирішувати практичне завдання розробки та реалізації концепції антикризової політики держави у туристичній галузі без врахування визначеного базису у вигляді концепту.

У той же час, надана структурно-логічна схема, яка є орієнтиром для структури проекту Концепції антикризової політики держави у туристичній галузі, повинна бути розробленою та реалізованою в Україні на сучасному етапі на практиці органами виконавчої влади.

При цьому стає очевидним, щоб сформувати саму державну політику, досягти стратегічних цілей попередження та (або) подолання кризи у туристичній галузі, розробити та реалізувати відповідну концепцію для досягнення цієї мети необхідно виконати II – V етапи структурно-логічної схеми концепції антикризової політики держави у туристичній галузі в Україні. Виходячи з цього, перспективним напрямом наукових досліджень у подальшому є розробка для суб'єктів управління (органів виконавчої влади на регіональному та національному рівнях) проекту концепції на основі сформованого базису антикризової політики держави у туристичній галузі. Над вирішенням цієї проблеми сьогодні працюють вчені наукової школи кафедри менеджменту і адміністрування Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка в рамках емпіричних досліджень, які проводяться з метою систематизації проблем розвитку, аналізу протиріч, діагностики кризових явищ у туристичній галузі з урахуванням їх прояву як за сферами формування, впливу та розвитку, так і за рівнями національної економіки.

Список використаних джерел

1. Дехтяр Н.А. Державна підтримка розвитку туризму у цільових програмах / Н. А. Дехтяр: Автореферат дис. канд. екон. наук за спец.

- “Економіка та управління національним господарством”. – Харків: Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, 2011. – 22 с.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
3. Кравчук І.В. Організаційно-економічний механізм управління розвитком сфери туристичних послуг України / І. В. Кравчук: Дис. канд. екон. наук за спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Львів: Національний університет імені Івана Франка, 2011. – 218 с.
4. Чечель А.О. Удосконалення державних механізмів управління розвитком туризму в Україні / А. О. Чечель: Дис. канд. наук з держ. управління за спец. 25.00.02 – Механізми державного управління. – Донецьк: Донецька державна академія управління, 2004. – 177 с.
5. Чкан А.С. Державне регулювання сфери туризму в Україні / А.С. Чкан // Вісник Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2011. – № 1. – С. 276 – 290.
6. Щербань І.О. Механізм антикризового управління посередницькими організаціями (на прикладі підприємств туризму) / І. О. Щербань: Дис. канд. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами за видами економічної діяльності). – Київ: ПВНЗ «Європейський університет», 2011. – 219 с.
7. Державне регулювання та стандартизація в туризмі: монографія / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, О.Д. Король та ін. – Чернівці: Рута, 2006. – 260 с.
8. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання та регулювання туристичної привабливості території / О. В. Музиченко-Козловська: Дис. канд. екон. наук за спец. 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2007. – 185 с.

9. Свірідова Н.Д. Концепція сталого розвитку туризму в сучасних умовах / Н.Д. Свірідова // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 176. – С. 166 –168.
10. Дворник М.А. Сучасне розуміння антикризового управління в діяльності вітчизняних туристичних підприємств / М.А. Дворник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 205 – 210.
11. Ткаченко Т.І. Управління суб'єктами туристичного бізнесу в умовах сталого розвитку / Т. І. Ткаченко: Дис. доктора екон. наук за спец. 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами. – Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2006. – 403 с.
12. Философская энциклопедия [Електронний ресурс]: Режим доступу http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy

МАРКИНА И. А., ЧЕРНЫШ И. В. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ АНТИКРИЗИСНОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

В статье обоснована сущность формирования антикризисной политики государства в туристической отрасли на концептуальной основе, разработана схема концепта антикризисной политики государства в туристической отрасли, даны рекомендации по применению опыта конкретных стран для решения кризисных проблем, определены концептуальные положения по проведению антикризисной государственной политики в отрасли, разработана структурно - логическая схему концепции антикризисной политики государства в туристической отрасли в Украине.

Ключевые слова: антикризисная государственная политика, концепт, концепция, концептуальные положения, кризис, принцип, структура концепции, туристическая отрасль.

MARKINA I. A., CHERNYSH I. V. CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF ANTI-CRISIS STATE POLICY IN TOURISM

In the article the nature of the formation of anti-crisis policy in the tourism industry on the conceptual framework is developed the scheme of the concept of anti-crisis policy in the tourism industry, and recommendations on the use of country-specific expertise to solve critical problems in industry, the conceptual provisions for carrying out anti-crisis policy makers. The structural and logical scheme of the concept of anti-crisis policy in the tourism industry in Ukraine is developed.

Keywords: anti-crisis government policy, concept, conceptual provisions crisis, the principle structure concepts tourism industry.